

Mgr. Ivo Cerman: Vzestup domu Chotků. Životní styl úřednické šlechty v 18. století

Předkládaná disertační práce si klade za cíl ukázat životní styl tří generací českého šlechtického rodu Chotků z Chotkova a Vojnána, charakterizovaného jako úřednická šlechta, a to především v období osvícenství, shodujícím se v habsburské monarchii s obdobím vlády Marie Terezie a jejího syna Josefa II.

Názor o tom, že v 18. století došlo k jistým změnám v postavení šlechty, přičemž proces byl složitější, než se zdá, se již v historiografii diskutuje delší dobu. Doba 18. století je také obdobím v českých dějinách, kde ještě nebyly zcela vyčerpány všechny druhy pramenů, nacházející se v archivech. Dokumenty z 18. století skýtají totiž problémy při jejich interpretaci jak po stránce jazykové, tak paleografické, což odrazuje mnohé mladé badatele. Proto je třeba přivítat téma, které si zvolil Ivo Cerman za předmět svého výzkumu, aby využitím archiválií především z archivního fondu Rodinný archiv Chotků (SOA Praha) v konfrontaci s dosavadní domácí a zahraniční literaturou dospěl ke stanoveným badatelským záměrům.

Ačkoliv se v práci pojednává o třech generacích rodu Chotků v 18. a v první polovině 19. století s nutnými přesahy do století ještě dřívějších či pozdějších, hlavní postavou autorovy práce je bezesporu nejvýznamnější člen rodu kancléř Rudolf hr. Chotek (1706-1771), jenž si bezesporu zasloužil největší pozornost. Tato vynikající osobnost patřící do okruhu „mužů kolem Marie Terezie“, byla neprávem opomíjena a dosud se nedočkala zpracování samostatné monografie, na rozdíl od jeho neméně významných současníků Kounice, Haugwitze a jiných. Proto vůči této postavě má česká historiografie svůj dluh, který se nyní pokusil autor splnit. Postavou Rudolfa hr. Chotka se autor zabýval již v některých svých publikovaných pracích, z nichž nejvýznamnější vyšla v ČČH v r. 2003 (Vzdělání a socializace...), stejně tak se publikačně zabýval postavením šlechty v období vlády císaře Leopolda I.

Při koncipování své předkládané práce autor zvolil Chotky jako představitele chudších rodů šlechty, které byly zaměstnány ve státní službě a sehrály pak významnou úlohu při provádění státních reforem. Upozornil také na skutečnost, že i když během 18. století a zejména v době josefínské přibývalo nešlechtických byrokratů, přesto zůstávaly vysoká a rozhodující místa ve státní správě stále v rukou šlechty. Při své koncepci výzkumu autor zvolil metodu sociálně-historických rodinných dějin, jak se vyvinula zejména v posledních desetiletích v německé historiografii, která umožňuje směřovat osudy jednotlivců s vývojem společnosti. Inspiraci k tomu našel v práci německého historika sociálních dějin Heinze Reifa o proměnách šlechty na území Vestfálska, umožňující sledovat šlechtu jako proměňující se sociální skupinu. Připomíná také práce dalších historiků, kteří byli Reifem inspirováni jako Eckart Conze nebo v českém prostředí Zdeněk Bezecný. Cermanova práce inspirovaná Reifem podle autora vyjádření se však více zaměřila na využití pramenů.

Práce je rozdělena podle jednotlivých generací do šesti kapitol výkladu dějin rodu Chotků. Dosavadní historická produkce o dějinách rodu je velmi slabá a Cerman se proto mohl opřít jen o zastaralé práce Ledra a Wolfa, které však na druhé straně přinášejí údaje, které se dnes již v archivech nenaleznou. V první kapitole autor sleduje vzestup od nepříliš slavné minulosti v 15. až 17. století, kdy Chotkové neoplývali velkým pozemkovým majetkem a to se také odráželo v jejich nepříliš významném sociálním postavení mezi šlechtickou společností v Čechách. Obrat nastal až s Václavem Antonínem Chotkem (1674-1745), který vyženil s nevěstou z rodu nedávno nobilitovaných právníků Scheidlernů pěkné věno, čímž získal solidní majetkovou základnu, na které mohl budovat povýšení do stavu svobodných pánů a dále hrabat a působení v nižších zemských úřadech. Ve druhé části na základě zachované

korespondence se zabýval autor vzděláním synů Jana Karla a Rudolfa a jejich pobytem na studiích v západní Evropě, které byly pokračováním jejich pražských škol. Autor využívající dochovaných francouzsky psaných dopisů otcí, kriticky hodnotí časté střety názorů Václava Antonína s jeho syny. Mladí šlechtici zde navazovali první kontakty s významnými představiteli jiných rodů, především s Kinskými a připravovali se na svoji budoucí úřednickou kariéru. Třetí část nazvaná Životní nejistoty se zabývá obdobím 30. let 18. století do úmrtí císaře Karla VI., kdy oba bratři ještě nebyli zakotveni v odpovídajícím „zaměstnání“, přesto však již založili rodiny a díky sňatkům s mladými vdovami a protekcí mohl mladší a šťastnější Rudolf zahájit kariéru u dvora vévody Františka Štěpána Lotrinského, zatímco starší Jan Karel našel svoje místo až u vrchního úřadu ve slezské Vratislavi. Hlavními prameny v tomto období byly autorovi opět dopisy synů otcí.

Osudovými křížovatkami, jak je nazvána druhá kapitola, se staly pro oba Chotky události následující po nenadálém úmrtí císaře Karla VI. r. 1740. První část se zabývá roky 1740 až 1743. Neuznání zásad pragmatické sankce sousedy hrozilo rozbít a rozchvátit habsburskou monarchii, ze které měl zůstat mladé panovníci jen ubohý zbytek rakouských zemí. Události po vojenských akcích Pruska, Saska, Bavorska a Francie zasáhly bezprostředně i osudy bratří Chotků, z nichž Jan Karel ztratil svoje místo ve Slezsku a Rudolf se nepříjemně zapletl s okupanty a novým panovníkem na českém trůnu v Praze. Snaha o záchranu rodinných statků jej donutila k holdování novému panovníkovi a podílet se na nových úřadech. Autor se pokouší řešit nesnadnou Chotkovu situaci, kdy byl za svoji činnost předvolán před vyšetřující komisi, přičemž v posouzení viny se mohl opřít pouze o protokol této komise, uložený v opise v rodinném archivu, když žádná korespondence z tohoto období se nedochovala (záměrně?). Probral všechny alternativy jeho pohnutek a chování s poukazem na Chotkovo vyjádření o prospěchu vlasti a neporušení přísahy věrnosti panovníci. Svým rozbořem zápisu protokolu vnesl tak do tohoto případu více jasnosti než uváděla dosavadní literatura, i když zbývá otázka, zda Chotkovo pražské chování nebylo předem domluveno ve Vídni za zpravodajským účelem. Po dosažení rehabilitace v létě 1743 mohl proto Rudolf Chotek začít pomalu budovat svoji další kariéru, stejně jako bratr Jan Karel, který se dal na čas do vojenských služeb.

Druhá část kapitoly se zabývá mezidobím od korunovace Marie Terezie do Haugwitzových správních reforem v roce 1749 a činností bratří Chotků, spoléhajících na heslo Svorností lze vyrůst do výše, kterou se chtěli řídit. Intriky různých šlechtických skupin na vídeňském dvoře přivedly nejprve Rudolfa Chotka jako komisaře civilní správy do Tyrolska, poté jako vyslance do Mnichova. Jeho bratr Jan Karel působil v této době jako komisař v Horní Falci a u armády v severní Itálii. Mezitím se začala u dvora připravovat zásadní změna správního systému, do kterého byl také vtažen Rudolf Chotek jako šéf finanční a komerční správy státu. K této kapitole použil autor opět archivních pramenů z RA Chotků a z vídeňského všeobecného správního archivu s přihlédnutím k bohaté zahraniční literatuře k této problematice.

Ve třetí kapitole soustředil autor pozornost především na „revoluci“, kterou provedl ve správním systému habsburské monarchie hr. Haugwitz svým Directoriem in publicis et cameralibus r. 1749 a s tím související změny v zemských úřadech, kdy mj. zanikla samostatná Česká dvorská kancelář, což bylo také vnímáno jako odstranění posledních zbytků české státnosti. Výsledkem dalšího vývoje byl též po pádu Haugwitzova direktoria vznik spojené Česko-rakouské dvorské kanceláře, do jejíhož čela byl postaven v r. 1761 Rudolf Chotek, který se musel vzdát svých předchozích pozic v hospodářské politice. Autor se zde podrobně zabývá správním vývojem monarchie a též českých zemí se zasahováním různých šlechtických zájmových skupin do obsazování zemských a dvorských úřadů, včetně novostaveb budov pro jednotlivé úřady či jejich umístování ve stávajících palácích ve Vídni. Odpovídající pozornost pak věnoval stavebním dějinám budovy České dvorské kanceláře na Wipplingerstrasse. Zajímavý je postřeh o využití úředních budov též jako rezidencí pro šéfy jednotlivých úřadů.

Na příkladu úřednické kariéry Rudolfa Chotka autor popsal ve druhé části kapitoly pracovní styl šlechtického úředníka, který svůj čas ve funkci předsedy komerčního kolegia dělil mezi úřední činnost ve Vídni, služební cesty a pobyt na svých statcích v Čechách. V 60. letech ve funkci kancléře pak byl již více připoután k Vídni. Jan Karel působil nejprve jako vicekancléř na Haugwitzově direktoriu, odkud po zrušení r. 1761 odešel do služeb dvorské válečné rady. Autor připomíná, že hlavním působištěm úředníků z rodu Chotků byla dvorská kancelář, dnešní ministerstvo vnitra, a to od r. 1749 do rezignace Jana Rudolfa r. 1789.

Třetí část kapitoly autor věnoval soukromému životu šlechtické rodiny ve vídeňském prostředí se sociální charakteristikou vídeňské dvorské šlechty, prostředí šlechtických salonů s konkrétními osudy dcery Rudolfa Marie Brigitty a syna Jana Karla Jana Rudolfa, dědice rodu. Zabývá se také podrobně okolnostmi nemoci a úmrtí Rudolfa Chotka r. 1771 ve Veltrusích.

Poměr a vztah mezi úřednickou a hospodářskou sférou působnosti Chotků uvedl autor v samostatné části kapitoly. Být dobrým hospodářem na svých statcích patřilo k pozitivním vlastnostem tehdejšího šlechtice, což však bylo často hůře realizovatelné. Až do smrti otce, dominantního Václava Antonína, však bratři neměli velkou možnost do hospodaření sami zasahovat, neboť se plně věnovali svojí úřednické kariéře. Teprve poté museli svěřit správu hospodaření pro svoji nepřítomnost do rukou vrchnostenského úřednictva, často problematického charakteru a schopností. Situaci na statcích v Čechách komplikovala rovněž vyčerpávající sedmiletá válka, teprve po uzavření míru r. 1763 nastal čas rozvoje zemědělství ovlivněný zapojením určitých vědeckých poznatků do zemědělské výroby. Dosavadní praktické zkušenosti byly tak nahrazovány větší odbornou přípravou správců a úředníků, s čímž také souvisel vznik zemědělských společností v monarchii od r. 1768. Otázkou je, zda užívání termínu zemědělská revoluce některými autory je zde zcela oprávněné a nejde spíše jen o inovaci v patrimoniálním hospodaření a nakolik se tento proces vůbec dotkl hospodářství poddanského. Autor se zabývá výnosností chotkovských statků v Čechách, ale též slezských statků Rudolfovy dcery Marie Brigitty, které zde zdědila po Taafech. Zatímco na českých statcích nedošlo ke konfliktu s poddanými, slezské statky po převzetí Marií Brigittou zachvátily nepokoje s povstáním sedláků vedených Ondrou Foltýnem, které se řešily až stížnostmi ve Vídni. Chotkovská panství v Čechách získala r. 1771 majetkovou stabilitu zřízením rodinného fideikomisu.

Závěr kapitoly je věnován stavebnímu vývoji rodinného sídla zámku ve středočeských Veltrusích, který začal stavět již Václav Antonín Chotek. Autor zde také zohlednil nedávné umělecko-historické výzkumy s připomenutím zdejšího prvního vzorkového veletrhu v Čechách r. 1754.

Politické činnosti Rudolfa Chotka je vyhrazena čtvrtá kapitola práce. Nejprve v čele vrchního komerčního kolegia, posléze po pádu Haugwitzova direktoria v čele spojené česko-rakouské dvorské kanceláře. Autor zde právem polemizuje se závěry rakouské historiografie, která na základě Zinzendorfovy relace představuje Chotka jako úředníka, který prý se z poslušného služebníka panovnického centralismu stal v 60. letech 18. století stoupencem stavovských zájmů.

Konec Haugwitzova systému v letech 1760 až 1763 a hledání jeho náhrady je pak autorem podrobně rozebráno se všemi tehdy možnými alternativami řešení. Kriticky se zde dále hodnotí závěry rakouské historiografie s vyzdvihováním státního kancléře Kounice a jeho memoriálu a odsuzování Chotka. Na diskusi u dvora měli podíl oba Chotkové. Cerman také zpochybňuje tézi kounicovských badatelů, že reforma byla rozhodnuta v Chotkův neprospěch.

Třetí část kapitoly se zabývá diskusí o stavovském partikularismu v letech 1763 až 1765 a autor se zamýšlí nad otázkou, jaký vliv měly reformy u dvora na zemskou správu. Nesouhlasí zejména s názorem historika F. Waltera, že Chotek stál v čele stavovského protiútoků.

Čtvrtá a závěrečná část pak připomíná poslední reformy v přestavbě správního systému v dědičných zemích v letech 1765 až 1769. Jednalo se zejména o diskusi k novému zřízení

dvorských úřadů. Cerman tak odmítl tvrzení dosavadní literatury, podle které Chotek prodělal po r. 1761 myšlenkový zvrat a stal se z poslušného služebníka státních zájmů takřka přes noc stavovským rebellem. Podle něj Chotek byl a zůstal stoupencem soustředění moci a centralizace správy, i když se držel merkantilistických stanovisek s ohledem na hospodářské možnosti jednotlivých zemí. Jeho úmrtí bylo ztrátou jak pro monarchii, tak pro rod Chotků.

Závěrečné dvě kapitoly jsou věnovány Janu Rudolfovi Chotkovi, dědici rodu a představiteli osvícenské generace. V první části páté kapitoly je popsáno mládí, vzdělání a kavalírská cesta Jan Rudolfa v doprovodu hr. Wilczeka po západní Evropě v letech 1768-1770, opět s využitím rodinné korespondence jako pramene. Obsahem druhé části kapitoly jsou majetkové záležitosti rodu, vzniklé po úmrtí Rudolfa Chotka, zejména spory Jana Rudolfa se sestřenicí Marií Brigittou v letech 1770 až 1780, třetí část se zabývá vztahem Jana Rudolfa k zemědělské výrobě na jeho majetku s poukazem na možnosti využití teoretických prací anglických, francouzských a německých autorů agrární problematiky v praxi. S těmito díly se mohl Jan Rudolf seznámit, neboť se nacházely v jeho zámecké knihovně v Kačíně. Doložen je také stav hospodaření chotkovských statků až po úmrtí Jana Rudolfa r. 1824.

V další části kapitoly se autor zabýval osvícenskou rodinou Jan Rudolfa. Zaměřil se na citové vazby mezi manželi, které se podle dobové módy sentimentalismu promítaly zejména do korespondence a vedení deníků, jejichž nejzdařilejší části byly určeny pro veřejné předčítání. Manželský pár obdařený řadou dětí se věnoval jejich výchově s pomocí najatých vychovatelů a učitelů, a to současně s vedením bohatého společenského života.

Předmětem samostatné části je úřednická kariéra Jan Rudolfa od jeho působení v česko-rakouské dvorské kanceláři, vedení komise pro knižní cenzuru, prezidenta dvorské komory, kancléře dvorské kanceláře až po střet s berní reformou císaře Josefa II. a rezignaci z úřadu v r. 1789.

Poslední část nazvaná Neslavná revoluce je věnována krátkému období vlády císaře Leopolda II. a jeho české korunovaci, kdy byl Jan Rudolf jmenován prezidentem obnovené dvorské komory.

Šestá a závěrečná kapitola obsáhle Cermanovy práce se nejprve zaměřuje na závěrečné období života Jana Rudolfa Chotka za válek s revoluční a napoleonskou Francií a reakcí po nich. Nový císař František znovu spojil dvorskou kancelář s dvorskou komorou, čímž Jan Rudolf přišel o svůj úřad a odešel do penze. Nebyl to ale konec kariéry, neboť působil pak ještě od r. 1802 v úřadě nejvyššího purkrabího v Praze a po abdikaci od r. 1805 ve Vídni jako konferenční ministr. Další koaliční válka a francouzská invaze do Rakous a na Moravu r. 1809 znamenaly však v tomto směru jeho konec, neboť byl obviněn ze zbabělosti, že nedostatečně jako zplnomocněný komisař hájil hlavní město Vídeň a opustil je bez povolení. Tragédie pokračovala i v rodině, neboť válka jej připravila o dva syny ve službách císaře, z nichž Josef padl v bitvě u Wagramu. Autor se pak věnuje osudům jeho dalších synů, z nichž byli podle jeho názoru nejúspěšnějšími Ferdinand a Karel.

Další část kapitoly je věnována působení Jana Rudolfa ve funkci předsedy České společnosti nauk, které byl užitečný spíše jako mecenáš. Autor se zde také šíře zabývá osudy společnosti od jejího založení.

Uvedeny jsou kontakty Jana Rudolfa se slavnými učiteli v podobě korespondence, přičemž nejlépe jsou doloženy s německými filozofy, z domácích pak s učeným piaristou Gelasiem Dobnerem, který bádával v rodové genealogii.

Závěrečná část je věnována budování zámku Kačina u Nových Dvorů jako nové rezidence Chotků a sídlo osvícenského šlechtice. Mezi inspirační zdroje patřily také klasicistní zámky carské rodiny v Rusku, nákladná stavba se však protáhla až do 30. let.

Autor končí závěrečným konstatováním, že se Chotkové v 19. století změnili v rodinu velkostatkářské šlechty.

. Práce je psána velmi čtivě, bylo by však třeba, aby autor provedl pečlivější korekturu textu. Překvapuje především, že autor používá u některých starých českých šlechtických rodů německých podob jejich příjmení (Kaunitz místo Kounic), jakož také používá u některých těchto rodů německých podob křestních jmen (i když ne vždy důsledně). Používání podoby německého jména s von, pak působí v českém textu problémy při skloňování. Protože v této době nelze přesně určit, nakolik byl rod jazykově český či německý, je možno se tomu vyhnout používáním českých ekvivalentů, jak je obvyklé. V opačném případě by musel autor psát důsledně také např. Johann Karl Chotek apod. Měl by tedy používat úzus obvyklý v české historické literatuře, kde jsou užívána česká křestní jména i u jmen osob, o jejichž německém původu není pochyb.. Dále u některých peněžních částek v textu (několikrát vyznačeno) jsou uváděny u finančních částek měnové jednotky zlaté v podobě fl. místo obvyklé české zkratky zl. Opravit je také třeba psaní velkých a malých písmen v názvech měst, krajů a úřadů (např. Staré Město pražské, Rakovnický kraj, Znojemský kraj apod) a některé zjevné překlepy vyznačené oponentem přímo v textu.

Z jednotlivých připomínek ještě uvádím:

- s. 5, pozn. 5 - spolehlivější a podrobnější u moravských úředníků je práce Ch. d'Elvert: Zur Oesterreichischen Verwaltungsgeschichte mit besonderer Rücksicht auf die böhmischen Länder. Brünn 1880.
- s. 19 - manské soustavy....zanikly.
- s. 21 - Pražský hrad.
- s. 24 - půlhodinová ne půl hodinová.
- s. 25 - věk 13 let ne 13ti let. Mezi šlechtickými učilišti existovala také Rytířská akademie v Lehnici ve Slezsku.
- s. 50 - k dějinám rodu Osteinů upozorňuji na práci J. Bisová: Osteinové v Německu a v českých zemích. Muzejní a vlastivědná práce 38, ČSPS 108, 2000, s. 15-32.
- s. 56 - Gundakar hr. Starhemberg ?
- s. 58 - nevysvětleno, jakým způsobem přišla manželka Jana Karla Chotka o slezské statky, když na základě mírové prusko-rakouské smlouvy bylo možno je ve stanovené lhůtě zcela legálně prodat, což bylo Prusy umožněno i tak politicky podezřelému, jako byl např. Chamaré.
- s. 81 - opravit v titulku letopočet 1743 na 1749.
- s. 107, pozn. 63 - V. K. Netolický nebyl z Řehnic, to byl Vančura.
- s. 127 . proč Wratislaw von Mittrowitz a ne Vratislav z Mitrovic?
- s. 130- panství Náměšť n. O. na Moravě se nacházelo ve Znojemském nikoli Brněnském kraji.
- s. 131 - panství Velké Němčice ne Niměšice, tamtéž podoba názvu panství Rietberg nebo Rittberg.
- s. 135, pozn. 42 - v MZA Brno je archivní fond RA Kálnokyů Letovice nikoli RA Kálnoky.
- s. 136, pozn. 59 - v MZA Brno je archivní fond RA Kouniců Slavkov nikoli RA Kaunitz.
- s. 156 - kn. Sulkowski zakoupil od F. V. Haugwitze v Rakouském Slezsku jeho panství Bílsko. Josef Malabaila Canal byl poručíkem husarů nikoliv hulánů.
- s. 157 - opět nevysvětleno, proč přišla Marie Terezie Kotulinská o svoje slezské statky.
- s. 173-174 - jméno vzpurného sedláka je uváděno jako Ondra Foltýn ne Andreas nebo Andráš. viz práci M. Šmerda: Život Ondry Foltýna, slezského sedláka a statečného člověka, Matice moravská, Brno 2003.
- s. 174 - husarský ne hulánský generál Török.
- s. 192 - manufaktura na jemná sukna nizozemských výrobců byla původně založena v Jihlavě r. 1749, avšak pro odpor tamního soukenického cechu byla záhy přesunuta na císařské panství do Kladrub nad Labem, zásluhou inspektora Jana Antonína Kernhofera byla r. 1764 přesunuta

- do Brna. Viz. F. Mainuš: Vlnářství a bavlnářství na Moravě a ve Slezsku v XVIII. století, Praha 1960, s. 112-114.
- s. 193 - v Trutnově byla založena r. 1753 Horská obchodní společnost místních obchodníků s plátnem, v roce 1768 byla založena v Nových Zámčích u Hostinného sdružením kapitálu pražských a místních obchodníků a také šlechty tzv. Španělská obchodní společnost, která vyvážela plátno do Španělska. Nebyla tedy založena v Trutnově r. 1753 Španělská společnost. Viz A. Klíma: Manufakturní období, Praha 1955, s. 424-425.
- s. 194 - bavlnářské manufaktury v Šaštíně a Schwechatu neměly monopol na výrobu bavlny, nýbrž na výrobu bavlněného zboží resp. zpracování bavlny.
- s. 197 - na komerčních bělidlech se jemné plátno mělo bělit a upravovat, nikoliv vyrábět, neboť vyrobeno již bylo již předtím na tkalcovských stavech. Chamarého odpověď Chotkovi byla, že mezi českou šlechtou je málo takových, kteří by se zabývali hospodářstvím (ekonomikou) nikoliv zemědělstvím.
- s. 198 - autor Bohumír Smutný, nikoliv Bedřich! ....Hrabačov v Čechách a Janovice na Moravě....zakládání bělidel a zřizování tkalcovských stavů. Loscaniho zpráva Chamarému z 15. 12. 1755 přesně zní: *Hr. Josef Kinský usadí také jednoho tkalce závoju ve Sloupu, jehož práce na zkoušku dopadla velmi pěkně.*
- s. 199 - panství Rumburk a Varnsdorf.
- s. 200 - ve Schwechatu se jednalo o magazin bavlnářské manufaktury nikoli hedvábnické.
- s. 202 - zakázka plátna pro Španělsko nebyla určena pro velkou armádu, ale k prodeji do kolonií tamnímu obyvatelstvu, neboť plátenické výrobky zde byly vzhledem k teplotám velmi oblíbeny.
- s. 223, pozn. 33 - MZA Brno, fond RA Kouniců Slavkov nikoliv RA Kaunitz, pozn. 37 totéž.
- s. 231 - gubernium nebo Gubernium?
- s. 233 - státní rada Borié na rozdíl od státní rady jako úřadu.
- s. 244 - Linz, v českém textu do Lince.
- s. 245 - Věčné město = Řím.
- s. 250 - Metz, v českém textu Mety.
- s. 255 - Linné, genitiv Linného.
- s. 276 - k osevu či setbě nikoliv sazbě.
- s. 298 - při uvádění čísla a procenta je třeba mezi nimi ponechat mezeru (13 % = třináct procent), jiné je, je-li vysazeno bez mezery (13% = třináctiprocentní).
- s. 314 - Vilém von Auersperg, Karel Alois kníže Fürstenberk, hrabě Franz von Salm - každé jméno psáno jinak, proč ne Vilém Auersperg, Karel Alois kníže Fürstenberg, František hr. Salm? Habsburská monarchie nebyl žádný oficiální název, proto třeba psát habsburská monarchie s malým písmenem.
- s. 318, pozn. 13 - patrně RA ne SOA Clary-Aldringen.
- s. 322 - genitiv od slov komoří a purkrabí je komořího a purkrabího.
- s. 334, pozn. 79 - chybí název fondu.
- s. 341 - ruský vyslanec Golycin ne Golytsin.
- s. 343 - plány Gatčiny.

Práce je doplněna o přílohu se seznamem personálu direktoria a dvorské kanceláře. Nezbytný závěr práce tvoří seznam použitých pramenů a literatury.

Závěrem je možno konstatovat, že práce Ivo Cermana splnila záměr, se kterým byla napsána. Autor podal obsáhlý přehled o dějinách rodu Chotků a jejich vzestupu v 18. století a došel k závěrům, které mnohde poopravují dosavadní stav poznání, známý především z děl rakouských historiků, hodnotících negativně postavu Rudolfa hr. Chotka. Rozbor pramenů přinesl autorovi možnosti jiného hodnocení této významné postavy doby tereziánské, v čemž

je hlavní přínos jeho práce. Cermanova práce může být také podnětem k dalšímu bádání o šlechtických rodech a jejich úloze na cestě k občanské společnosti v 19. století.

Autor prokázal nezbytnou znalost základní i sekundární literatury ke zvolenému tématu, jakož i schopnost tvořivé interpretace pramenů. Práce je dobrým základem k tomu, aby ji autor otiskl jako monografii věnovanou významné a neprávem opomíjené postavě českého šlechtice Rudolfa Chotka nebo po dalším doplnění jako práci věnovanou rodu Chotků.

Práce splňuje po stránce formální i obsahové všechny požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Brno 18. února 2006

Doc. PhDr. Bohumír Smutný, Dr.